

Äldre soldatbenämningar, militära grader, m.m.

Denna listas beskrivningar är mycket kortfattade. Ibland ger källorna (till synes) motstridiga uppgifter. I listan har ej hänsyn tagits till tidsaspekter, d.v.s. att begreppen har använts inom vissa tidsperioder och kan ha haft olika innebörder vid olika tidpunkter.

Källor:

Högman: [Hans Högmans släktforskning](http://www.algonet.se/~hogman) (www.algonet.se/~hogman)

Wikipedia: [Svenska Wikipedia](http://www.sv.wikipedia.org) (www.sv.wikipedia.org)

Soldatregistret: [Centrala Soldatregistret](http://www.soldatreg.se) (www.soldatreg.se)

Adelsryttare

Ryttare i Adelsfanan. [Soldatregistret]

Adjutant

Biträde åt högre officer. [Soldatregistret]

Arkliemästare

Förrådschef. [Soldatregistret]

Artillerist

Soldat i Artilleriet.

Auditör

Jurist vid regementsstaben, som biträder en militär chef vid beslut rörande allvarliga disciplinärenden och vid ersättning av värdefull egendom som skadats eller försvunnit. [Högman, Soldatregistret]

Barberare

Samma som fältskär eller regementsfältskärens medhjälpare. [Högman, Soldatregistret]

Bardskärare

Gammal titel för fältskär; efter tyskans bart = skägg. [Wikipedia]

Beväring

Soldat som fullgjorde krigstjänstgöring. [Soldatregistret]

Båtsman

Person som bemannade krigsfartygen. [Högman]

Carabinjär (eller karabinjär)

Ryttare beväpnad med karbin. [Soldatregistret]

Distinktionskorpral

Grad mellan korpral och sergeant, motsvarande furir; även hedersgrad för en framstående korpral. [Wikipedia, Soldatregistret]

Drabant

Medlem av en furstlig persons livvakt. [Wikipedia]

Dragon

Beriden infanterist, d.v.s. en soldat som förflyttade sig på slagfältet med hjälp av häst men som stred till fots. [Högman, Soldatregistret]

Enrolleringskarl

Inskrivningsman. [Soldatregistret]

Fanbärare

Soldat som bär en fana eller ett standar. [Wikipedia]

Fanförare

Samma som fanbärare. [Wikipedia]

Fanjunkare

Samma som fältväbel. [Soldatregistret]

Fotdragon

Soldat i fotdragonerna.

Friryttare

De sex bästa ryttarna i ett kompani som ställdes på värvad stat. [Högman]

Fyrverkare

Personal som handhade "fyrverket", d.v.s. från början fyrkulor och fypilar. [Wikipedia]

Fältjägare

Soldat inom infanteriet som utbildats för rekognoscering, strid i ordning och skjutning. [Högman]

Fältmarskalk

Befäl av den högsta graden. [Wikipedia]

Fältpräst

Gemensam benämning på regementspräster och ryttarpräster. [Wikipedia]

Fältskär

Läkare i regementsstaben; från början en hantverksmässigt utbildad kirurg, senare en läkare med kirurgisk kunskap. [Soldatregistret, Wikipedia]

Fältväbel

Kompaniets äldste underofficer, senare kallad fanjunkare, vid infanteri och dragoner som svarade för administrativt arbete. Han förde truppbefäl samt var ansvarig för att underofficerarna och soldaterna skötte sin tjänst. Han ledde exercisen och fungerade som kompanichefens adjutant och expeditionsunderofficer. [Soldatregistret, Wikipedia]

Fältöverste

Högste befälhavaren för en landsknechtsarmé; samma som generalöverste. [Wikipedia]

Förare

Lägsta underofficersgraden vid infanteriet, motsvarande sergeant. Förutom sitt taktiska befäl skulle han ansvara för sjukvården inom kompaniet samt även biträda fänriken som fanförelse vid marsch och strid. [Soldatregistret, Wikipedia]

Förste konstapel

I artilleriet benämning på distinktionskorpral. [Wikipedia]

Förstärkningskarl

Soldat som kunde uttas till arméns förstärkning i händelse av krig. [Soldatregistret]

Gardist

Soldat som ingår i kungens livtrupper. [Soldatregistret]

Gefreiter

Ungefär samma som vicekorpral. [Soldatregistret]

Gemen

Menig soldat. [Soldatregistret]

Generalfälttygsmästare

Chefen för arméförvaltningens artilleridepartement; med graden artillerigeneral. [Wikipedia]

Generalintendent

Chefen för Krigskommissariatet. [Soldatregistret]

Generalsperson

Överkommendant, Generalmajor, Generallöjtnant, General och Fältmarskalk.
[Soldatregistret, Wikipedia]

Generalöverste

Betecknade ofta den näst högsta graden i en armé. [Wikipedia]

Gouvernementsdrabant

Förvaltningsområdesdrabant. [Soldatregistret]

Gratialist

Pensionerad soldat med pension. [Soldatregistret]

Grenadjär

Soldat inom infanteriet som utbildats i att kasta handgranater. [Högman]

Hantlangare

Benämning på manskapet i artilleriet. [Högman]

Husar

Ryttare som tillhörde det lätta kavalleriet med spaning som huvuduppgift; beväpnad med sabel och karbin. [Högman]

Högbåtsman

Underofficersgrad inom svenska flottan. [Wikipedia]

Jägare

Soldat med utrustning som medförde stor rörlighet. Han var ofta speciellt utbildad för spaning och enskild strid. [Soldatregistret]

Kaptenlöjtnant

En officer mellan löjtnant och kapten. [Soldatregistret]

Karabinjär (eller carabinjär)

Ryttare beväpnad med karbin. [Soldatregistret]

Karolin

Soldat i Karl XI:s och Karl XII:s arméer. [Högman, Wikipedia]

Knekt

Soldat som stred till fots. [Soldatregistret]

Kompaniofficer

En officer (fänrik, löjtnant, kaptenlöjtnant eller kapten) som tjänstgjorde på ett kompani. [Soldatregistret]

Kompaniprofoss (gemen profoss)

Person som hade att vaka över ordningen, beivra förbrytelser och ombesörja verkställigheten av straff inom ett kompani. [Högman]

Konstapel

I artilleriet benämning på korpral. [Wikipedia]

Kornett

Lägsta officersgraden i kavalleriet (vid husar- och kavalleriförband) (motsvarade fänrik i infanteriet). [Soldatregistret, Wikipedia]

Krutsjudare

Person som från salpeter framställer krut; samma som salpetersjudare. [Soldatregistret]

Kvartermästare

En officer, vanligen en kapten, som förbereder ett förbands inkvartering; samma som fältväbel [?]. [Högman, Soldatregistret]

Kyrassiär

Medeltung till tung ryttare, rustad med kyrass (en lättare typ av harnesk) av järn eller stål och hjälm samt beväpnad med rak värja, pistoler och ibland karbin; kavallerist tillhörande det tunga kavalleriet. [Högman, Wikipedia]

Lansiär

Ryttare beväpnad med lans. [Högman, Soldatregistret]

Landsknekt

Tyskt värvat fotfolk. [Soldatregistret]

Livdrabant

Samma som drabant. [Wikipedia]

Lärkonstapel

Samma som vicekonstapel. [Högman]

Manskap

Gemensam benämning på menig soldat och underbefäl. [Soldatregistret]

Medicinaldräng

Läkarbiträde. [Högman]

Minör

Soldat med en speciell funktion inom artilleriet. [Högman]

Musketerare

Infanterist med gevär som vapen. [Högman]

Mönsterskrivare

Person vid kompaniet som skötte rullföringen och kassan. [Högman, Soldatregistret]

Partigångare

Person som användes i spionsyfte. [Högman]

Pikenerare

Infanterist med långa pikar som vapen. [Högman, Soldatregistret]

Pipare

Samma som flöjtblåsare. [Soldatregistret]

Pistolsmed

En hantverkare i regementets stab. [Soldatregistret]

Pontonjär

Ingenjörssoldat (som bl.a. byggde broar, varav namnet). [Högman]

Premiärkornett

Den högre rangen av de två kornetterna i ett kavallerikompani. [Wikipedia]

Premiärlöjtnant

Motsvarar nuvarande löjtnant. [Soldatregistret]

Prickskytt

Skyttesoldat som agerar självständigt, ofta separerad från sitt förband, och som dolt ägnar sig åt att på olika sätt störa fiendens verksamhet. [Wikipedia]

Profoss

Person vid kompaniet eller regementet som vakade över ordningen, beivrade förbrytelser och som verkställde utdömda straff. [Högman, Soldatregistret]

Regementsbarberare

Samma som regementsfältskär, d.v.s. en fältskär på ett regemente. [Högman]

Regementsfältskär

Fältskär på ett regemente. [Högman]

Regementshovslagare

Person som gör skor till hästar. [Soldatregistret]

Regementskommissarie

Person som hade att anskaffa och förvalta regementets förnödenheter vid möten och kommenderingar. [Soldatregistret]

Regementskvartermästare

Officer som var regementets stabschef (i regel med kaptens grad), d.v.s. regementets administrativa chef; eller en person som ansvarade för regementets underhållstjänst. [Soldatregistret, Wikipedia]

Regementsofficer

Benämning på major, överstelöjtnant och överste. [Soldatregistret]

Regementspastor

Präst på ett regemente. [Wikipedia]

Regementsprofoss

Underofficer vid regementsstaben som hade att vaka över ordningen, beivra förbrytelser och verkställa utdömda straff på ett regemente; samma som regementsväbel. [Högman, Soldatregistret]

Regementsskrivare

Civilmilitär tjänsteman som handhade viktigare ekonomiska göromål (som regementets räkenskaper, räntor, pensioner m.m.) och korrespondens (med bl.a. högre militära och civila myndigheter). [Högman, Wikipedia]

Regementstrumslagare

Person, ofta med fanjunkares grad, som ledde musikkåren vid olika former av exercis. [Soldatregistret]

Regementsväbel

Samma som regementsprofoss. [Högman, Soldatregistret]

Riksfälttygsmästare

Samma som tygmästare. [Wikipedia]

Rikstygmästare

Samma som tygmästare. [Wikipedia]

Rotemästare

Chef för en rote, d.v.s. innehavaren av stamroten (det vill säga den största gården i roten, på vars område soldatens bostad vanligen låg). [Högman, Wikipedia]

Rustmästare (ej att förväxla med rusthållare)

Den lägsta underofficersgraden i infanteriet, motsvarande furir. Vid sidan av sitt taktiska befäl ansvarade han för kompaniets vapen och ammunition. [Wikipedia]

Ryttare

Soldat som stred från hästryggen; samma som husar och kavallerist. [Högman, Soldatregistret, Wikipedia]

Ryttarpräst

Präst inom kavalleriet.

Ryttmästare

Officer inom kavalleriet, motsvarande kapten; chefen för en ryttarfana eller en skvadron. [Högman]

Sadelmakare

En hantverkare som tillhörde rytteriets stab. [Soldatregistret]

Salpetersjudare

Person som från salpeter framställer krut; samma som krutsjudare. [Soldatregistret]

Sappör

Ingenjörssoldat. [Soldatregistret]

Sekundchef

Andre chef. [Soldatregistret]

Sekundlöjtnant

En officer, mellan fänrik och löjtnant, vid flottan. [Soldatregistret]

Sekundkornetten

Den lägre rangen av de två kornetterna i ett kavallerikompani. Han red med kompaniets standar. [Wikipedia]

Skarpskytt

En typ av prickskytt som verkar inom en enhet, exempelvis inom en skyttegrupp; en god skytt med särskilt prickskyttevapen. [Soldatregistret, Wikipedia]

Soldat

Menig som stred till fots. [Soldatregistret]

Styckjunkare

Person som ställde upp kompaniet och såg till att allt stod rätt till i rotar och leder, samt bestraffade soldater för mindre förseelser; samma som överfyrvaktare; officer inom kavalleriet som motsvarades av fanjunkare. [Högman, Wikipedia]

Subaltern officer

Fänrik eller löjtnant. [Soldatregistret]

Sventjänare

Person som gör krigstjänst i husbondens ställe. [Soldatregistret]

Timmerman

Specialutbildad soldat i snickeriarbeten. [Soldatregistret]

Tivaljör

Gevärsskytt i infanteriet. [Högman]

Tygmästare

Person som handhade artilleriet och dess materiel. [Wikipedia]

Underbefäl

Vicekorpral, korpral och distinktionskorpral. [Soldatregistret]

Underlöjtnant

Den lägsta officersgraden i vissa länder; motsvaras i Sverige av fänrik. [Wikipedia]

Underofficer

Militär befälskategori mellan officer och manskap, omfattande fanjunkare, sergeant, fältväbel, förare och rustmästare. [Soldatregistret, Wikipedia]

Vagnmästare

Soldat med en speciell funktion inom artilleriet. [Högman]

Vargeringsman

Samma som vargerings soldat. [Högman]

Vargerings soldat

Reservsoldat som rotarna ålades att hålla i beredskap; samma som vargeringsman. [Högman]

Vicekorpral

Den lägsta underbefälsgraden. [Soldatregistret]

Volontär

Person som tjänstgör utan lön. [Soldatregistret]

Väbel

Den underofficer som hade närmaste tillsynen över ordningen och snyggheten inom avdelningen. [Soldatregistret]

Överfyrvaktare

Samma som styckjunkare. [Högman]

Överkommendant

Generalsperson, som förde befälet över Stockholms garnison. [Wikipedia]

Överofficer

Samma som officer. [Soldatregistret]

Överstetygmästare

Samma som tygmästare. [Wikipedia]